

Remissvar – Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2)

Forskningsrådet för hälsa arbetsliv och välfärd, Forte, har erhållit ovan rubricerade betänkande för yttrande.

Forte hade möjlighet att yttra sig över Slutbetänkande från Pensionsåldersutredningen – Åtgärder för ett längre arbetsliv SOU 2013:25 (Dnr Forte 2013–3034). Som påpekas i den aktuella departementspromemorian är förslagen likartade med de som framfördes 2013. Vi kan också konstatera att de synpunkter som Forte gav 2013 i stort fortfarande är relevanta och vi hänvisar därför till det längre remissvar som lämnades då.

Här redovisas i korthet en uppdaterad version av sammanfattande synpunkter i tidigare remissvar

- Argumenten för ett förlängt arbetsliv är välgrundade, och åtgärder behövs för att pensionssystemet och andra välfärdssystem ska vara långsiktigt hållbara.
- Forte är positivt till införandet av en riktålder och att åldersgränserna i försäkringssystem som angränsar till pensionssystemet harmoniseras till riktåldern.
- Förslaget på hur riktåldern ska kopplas till medellivslängdens utveckling förefaller rimligt, liksom det stegvisa införandet av detta riktmärke för individuella pensionsbeslut. Det är viktigt att modellen är genomtänkt och stabil för att det nya systemet ska vara transparent och hållbart över tid.
- I förslaget ingår även en stegvis höjning av åldersgränsen för när inkomstgrundad ålderspension tidigast kan tas ut, och att denna ålder knyts till riktåldern. Forte diskuterade i det tidigare remissvaret just denna fråga mer utförligt med hänvisning till forskningsbaserad kunskap (se vidare nedan).
- Insatser för att förbättra kunskapen om pensionssystemet är mycket angelägna för att individer ska kunna fatta informerade beslut.
- Promemorian redogör för olika effekter som förslagen beräknas ha på kort och lång sikt för både stat och kommuner. Det påpekas samtidigt att det är svårt att fullt ut bedöma vilken påverkan förslagen kommer att ha på sysselsättning och BNP eftersom detta också är kopplat till eventuella förändringar i skattesystemet. Det blir viktigt att följa upp förslagets implementering och se om den förändrade incitamentsstrukturen för individuella pensionsbeslut får förväntad effekt.

Ett hållbart arbetsliv en förutsättning för höjda åldersgränser i pensionssystemet

I Fortes tidigare remissvar lyfte vi frågor om de konsekvenser som förslaget kan ha ur ett fördelningsperspektiv. I någon mån återfinns detta perspektiv i promemorians kapitel 6 där förslagets konsekvenser på olika nivåer och för olika grupper beskrivs. På individnivå får ett antal typfall illustrera hur det ekonomiska utfallet kan komma att skilja sig åt. Här diskuteras också förhållandet att pensionssystemet ska behandla försäkringskollektivet likformigt trots att livslängden varierar med socioekonomisk bakgrund. I avsnittet som särskilt tar upp jämställdhet diskuteras på samma sätt hur systemet i sig är könsneutralt men får olika konsekvenser för kvinnor och män på grund av olika livslängd men också på grund av en könsuppdelad arbetsmarknad med olika villkor. Promemorian ger inga specifika förslag hur sådana följder skulle kunna förebyggas, men det har inte heller ingått i uppdraget.

I likhet med vårt tidigare remissvar 2013, vill dock Forte åter understryka vikten av ett hållbart arbetsliv som möjliggör för alla att kunna arbeta längre. Något som är en viktig förutsättning för att införandet av höjda åldersgränser i pensionssystemet ska ge önskade effekter. Det är därför positivt att regeringen har inrättat en delegation för senior arbetskraft som ska arbeta för en mer inkluderande och åldersoberoende svensk arbetsmarknad. Med föregående forsknings- och innovationspolitiska proposition (2016) fick Forte i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt program inom arbetslivsforskning. Den strategiska agenda som utgör programmets färdplan har i dialog med en rad olika aktörer identifierat utmaningar som bör adresseras av forskningen – däribland ett hållbart arbetsliv utformat för att fungera långsiktigt, oavsett demografiska förändringar och strukturomvandlingar, och som förebygger utslitning och sjukskrivningar. Att nyttiggöra den kunskap som forskningen kommer fram till är en central uppgift för programmet och för Forte och vi ser detta som en viktig del i att bidra till att intentionerna med pensionssystemets förändringar kan uppnås.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Ethel Forsberg efter föredragning av senior rådgivare Inger Jonsson.

Ethel Forsberg
Generaldirektör